„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, и уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
за годину 35 дин. за пола године 17½ дин
за четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте овдашњих ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 37. У Новом Саду у петак 8. (20.) марта 1885. ГОДИНА XX.

АЛБАНИЈА.

У Албанији букнуо је устанак. Арнаути се дигоше на оружје, али њих тешко да руководи каква виша идеја, него се просто одупрли ћефу овог или оног паше; најмања искрица је довољна, па да запали Арнаутлук, те да се по њиховим кршевима и долинама пролива људска крв. Често може човек у таквим бунама и таквом крвопролићу наћи и туђинског уплива, ма тај туђин био иначе велики званични пријатељ турске државе и српске краљевине. „Мудар“ пријатељ чини своме „пријатељу“ увек неприлике, те се истом по могућству користи. Користи, које човек може из пријатељеве неприлике извући, не треба никад презирати а у политици морал није на дневном реду. Морал је само излишни баласт, који смета „реалном“ политичару, да постигне своје цели. Дуго је европска дипломација и чивутско новинарство пребацивало, да руске рубље дижу устанак у Босни, Херцеговини, Бугарској и т. д. па сад није никакво чудо, што фактично чине други оно, што су у свом језујитизму пребацивали, да чини Русија. Улоге се мењају, а господа дипломате нису у бирању средстава скрупулозни. Која глава више или мање, мало више или мало мање крви људске, са тиме нико живи у дипломацији не рачуна. Главно је, да се направи неред, да курјак воду помути, па да онда стече нека привидна права, да јагње угњави. Интервевирање суседне велесиле и продирање на море, на Солун — то провирује са свим јасно из данашњег арнаутског устанка. Но било како му драго Било да су се Арнаути дигли спонтано, без икаквог странског уплива, било да су то учинили с утицајем суседних „пријатеља“ — тек једно је јасно, да турска држава нема више услова за опстанак. После руског рата сасечена, окрњена и изнурена, она је изгубила и оно мало услова за опстанак на европском истоку, што га је пре српског и пре руског рата имала. Турска лежи на самрти, а међу њене легитимне насљеднике умешао се и један незаконити, па се смеје и ужива у напред, што ће он заграбити највећи и најбољи део из насљедства. Мисли, да му у томе нико неће моћи на пут стати, па с тога, уместо да лечи болесника и да му продужи дневе, као што би као „добар пријатељ“ требао то да чини, он му још у љуте ране сипа отрова, да би га тако што пре отправио на други свет, те да тако и он дође што пре до свог лепог насљедства.

Али ако је Турска на самрти, ако је њој суђено, да мора скорим умрети, нису болесни, већ су чили и здрави народи, што живе у турској држави. Ако Мусулманство мора у Европи умрети ако се мора преселити у Азију, откуда је и дошло, не мора и не може умрети Српство, Бугарство и Хеленство. У погледу Арнаута пак стоји ствар тако, да ће се они приљубити уз онај народ од споменутих трију, који буде највише животне снаге показао и који буде најспособнији, да на њих културно утиче, те да их за себе са свим задобије. Арнаути су дуго живели са Србима у државној заједници и на њих је средњевековна српска цивилизација и култура тако снажно утицала, да би се они до сада са свим претопили у Србе, да међу тим не дође варварски Турчин, те насилно прекиде овај културни процес, који би од недогледног значаја био по даљи развитак на балканском полуострву. Но што се једном у историји прекинуло, то се може опет обновити, јер Арнаути тешко да ће бити способни, да образују самосталну државу и да створе националну културу, која би их у борби са културнијим народима очувала од пропасти, т. ј. од претопљења у други који народ, и ми с тога понављамо, да ће се Арнаути приљубити уз онај народ, који буде показао највише животне снаге и који буде најспособнији, да на њих културно утиче. То ће нам тек будућност моћи показати. Али сада је друго питање најпрече

Шта ће да буде са Турском, кад ударе једном звона, да јој њезину некадашњу славу и величину у Европи сахране?

На ово питање не може ни један правичан човек друкчије одговорити, него: „балканско голуострво балканским народима!“ Садашња турска држава броји међу својим држављанима у компактним масама Србе, Грке, Бугаре и Арнауте, те је са свим природно, да ти народи треба да постану самостални и слободни. „Себи руке! треба они да довикну свакоме, ко би хтео, да их годјарми, јер иначе нема смисла, да са себе стресу турско господство. Слободни народи у слободним народним државама на балканском полуострву! Само ће тако ти народи, ти толиковековни робови и мученици, моћи постати задовољни и срећни. Иначе ће само заменити једно ропство са другим, те ће у власти културнијег туђина и материјално са свим пропасти, што у Турској није могло бити.

Балканско полуострво дакле балканским народима! Србима што је српско, Грцима што је грчко, Бугарима што је бугарско а Арнаутима што је арнаутско.

Ако су за то запуцале љуте арнаутке — онда нека им је срећно! Што више судара, што више неприлика, тим ће пре умрети болесна турска држава- а ствар ће бити њезиних законитих насљедника, да не заграби какав незаконити насљедник највећи и најлепши део из заоставштине блаженопочивше покојнице.

Л. Н.

ШАЈКАШКА ЗЕМЉОДЕЛСКА ЗАДРУГА.

У 33. броју овог цењеног листа штампан је чланак од г. Вул. под насловом: „Подижимо земљорадничке дружине“ у ком међу осталим и ово стоји: „Нека се н. пр. у Н. Саду оснује земљорадничка дружина. Из почетка чланови би те дружине били најпре Новосађани па онда свеснији и богатији наши економи из околине, узмимо оне из Шајкашке, па после у опште из доњне Бачке.“

Из овога се види, да многи па ни г. Вул. и не знају, да код нас у Шајкашкој постоји „земљоделска задруга“, постоји бар на папиру, ако — на жалост — не и на делу; с тога смо намерни овом приликом о тој нашој задрузи коју да проговоримо. Наша земљоделска задруга има и своју — и ако жалосну — историју. Ево те историје.

Још год. 1868. почело се овде код нас у Шајкашкој радити на оснивању „земљоделске задруге“, а год. 1872. остварена је и „правила“ јој потврђена беху,

Први председник беше јој бивши врли родољуб и дична наша старина покојни Миша Крестић из Титела. За време његово задруга је почела лепо напредовати: купила је кућу (бившу свилару у Жабљу) за неки 4000 фор. и преко две хиљаде фор. имала је задруга укамаћених у „првој трговачкој банци у Н. Саду.“ Но зао удес није дао да тај човек и даље остане на челу ове задруге, јер је године 1878. као што је познато усљед напрезања при избору посланика за земаљски сабор, после избора при испраћању посланика (Л. Костића) до Вилова, тамо (у Вилову) онако — рећи — славно на рукама бившег тителског, а сад новосадског учитеља М. Јов. напрасно умро. После њега за председника „шајкашке земљоделске задруге“ буде изабран Т. Ђ. из Титела, који је такође мислимо 1879. умро. Но поред њега задруга не само да ни коракнула није, него је шта више он био узрок, што задрузи овој прети знатан губитак. Јесте, он је био главни виновник друштвене материјалне штете, ал за нерад и моралну штету много су и сами чланови криви. То је што смо толико пута — на жалост — на нами Србима приметили: „хука-бука“ кад се што почне, а после што Немци веле: mir nichts, dir nichts. Ту се тек јасно види: шта може један човек да вреди; види се, какав је губитак „шајкашка земљоделска задруга“ са смрћу честите старине Мих. Крестићем изгубила. А да напоменемо још и то: да је задруга ова још и те несреће била, да су јој и први перовођа Ђура Крестић из Титела и други Мита Боришев правник из Жабља умрли.

Но прошле године усљед разбирања неких чланова за задругу, задружни потпредседник г. Емил Сарајлић из Жабља, позове све задружне чланове, у колико их се могао сетити, на скупштину у Жабаљ дана 10. (22.) априла; али пошто беше истакао замашне предмете, а не беше довољно чланова то ови само изаберу привремено перовођу и у смислу друштвених правила §. 16. поново позову скупштину за 6. (18.) мај пр. год А да не би који члан непозват остао — јер именик чланова у рукама не имадоше — то су преко општинских управа позвани сви они, који су чланови задруге ове, да реченог дана у скупштину дођу.

Реченог дана 6. (18.) маја пр. год. састане се скупштина под председништвом задружног потпредседника г. Е С. Чланова је прилично било. На овој скуштини је имао бивши задружни благајник г. А. Зорић из Титела да поднесе извештај о стању „задружне благајне“. Како је исти присутан био, буде позван да каже о стању благајне А. Зорић устане и изјави: да он о том не зна ништа, да незна ни да је он био благајник (!), јер — вели — није писмено о том никад извештен био. Но кад му потпредседник рече, да има од њега пред два сведока потписани реверс да је друштвене књиге још 1875. год. примио, г. А Зорић изјави: да се не сећа да је икад што примио, нити какав реверс о том од себе издао; али да се сећа: да је после смрти председника Т. Ђор. дошао налог од среске управе тителске, да јој се предаду сва задружна акта, која беху код председника, које је он (А. Зорић) пред њиховим кнезом и подбележником Ридлом и предао. а среска управа да је то — колико се сећа — послала жупанији. Што се тиче задружних новаца, — које је покојни задружни председник Т Ђ. из бивше „прве трговачке банке у Н. Саду“ самовласно подигао, изјављује: да га је онда „Банка“ у којој је новац био, телеграфски запитала: да ли да изда председнику новац или не? а он да је одговорио: да не изда; но председник је ипак — вели — новац подигао без његовог знања, те он о новцима даље ништа не зна.

Члан г. Н. Рајић му порицао, да су

ЛИСТАК.

СЛИКЕ ИЗ НАШЕГ ЖИВОТА.

I.

У кући се све ужурбало. Сутра је берба, а то је отприлике такви исти случај, као што су и сватови. Читава се кућа узбуни, особито онда, ако нема свачега доста, него мора разне ствари и судове из комшилука позајмљивати. Из подрума се вади сваки шафољ, свака карличица, путуња и други судови, који су се тако већ расушили, да се већином распадну, док их човек из подрума изнесе. Сад дај вуцај обруче, углављуј их, вуци из бунара, те сипај у те судове, да би у берби могли вршити своју дужност. Хамови на путуњама су се извели или су иструнули, али газда држи, да ће се још моћи употребити, те их крпи и дотерује, само да не купи нове. Штедити треба. Штедња кућу одржава. Што се пак после врло често догоди, да нам на леђима путуњара попусти и отвине се, те се кљук проспе по винограду — томе да боме газда није крив. Он је хтео да штеди, па опет му се несрећа догодила. До душе, да је штедио тамо, где треба штедити, прошао би боље, али тек и то је доказ, да наш свет хоће да штеди, а што поред све те „штедње“ рђаво пролази, томе је сгакако „судбина“ крива, не пак он сам.

Карличице, шафољи и путуње већ се киселе по води. Сад треба још спремити буре, у којем ће се носити кљук из винограда у варош. Оваво буре обично немају ваши мали сопственици, а ко га има, тај је некако морално обвезан, да га читавом комшилуку позајмљује. Газда, што ће сутра брати, довађао је преко улице буре из комшилука. Том приликом попустили су скоро сви обручи, па је право чудо, што се и дуге нису распале. Буре је срећно у авлију довађано. Сад је наш занатлија оставио сваки други посао, па са шегртом повуцкава обруче, а жена је на сајак метнула котао, потпалила ватру, па греје воду, са којом ће се расушено буре опарити, да би дуге набрекле, те да путем не цури будуће ново вино. Деца су опасала већ плаве кецеље, у рукама држе косире, као да су већ усред берве, па трче час овамо час овамо, певају и подвикују. Старија деца, баш сва из куће, тако и она из комшилука — јер и она ће у берву — седе код бунара, донели су своје тамбуре, удешавају их, свирају и певају, у кратко, спремају се за сутрашњи свечани дан. Девојке из комшилука долазе и питају, да ли ће одиста сутра берба бити. Знају, да ће сутра бити, али мисле, да неће згорег бити, ако још једном запитају.

„Сутра за цело, ако бог да,“ одговара им домаћица, па погледа према небу, да види, да ли је ведро, да ли се не скупљају облаци, који би могли сутрашњу берву покварити.

Девојке се радују, уверавају домаћицу, да никад неће лепше време бити, него што ће га бог сутра подарити, па уз то набрајају, ко ће све од суседа сутра брати, те према том изричу пресуду, да ће сутрашња берба врло весело испасти. Тог певања и те части није одавно било. Свако се радује сутрашњем дану. Шегрт међу тим куцка по обручима, али кришом погледа на остало друштво, но више на мале тамбураше код бунара, него на девојке код котла. Хеј! та и он би већма волео, да узме ситну тамбуру у руке, него да чекићем покуцкује обруче.

Мајстор је међу тим свршио свој посао око бербанских реквизита, па говори са кирицијашем, који ће му сутра возити кљук из винограда на пијацу. Потребни су му новци за порезу, државну и општинску, па мора кљук продати Чивутину или којем другом трговцу ко му буде више платио. Са кирицијашем је углавио, дао му капаре, па обуче свој капут и оде на пијацу, да за сутрашње своје бераче и берачице покупује хлеба, сувих рђа и овчија меса. Не сме ни на гино заборавити, него мора од бирташа толико купити, колико ће доста бити за сутрашњи дан и ноћ. Разуме се да за јутро мора и ракије бити. Каква би то берба била, кад не би свачега доста било, те да се нико ни из далека на газду не може потужити?

А какви су и колики су ти виногради, које наше занатлије и ратари у своју својину броје.

Виногради наших занатлија и ратара већином се налазе по врховима брдским, далеко од вароши по један и два сахата. Често не могу ни кола до винограда допрети, него се мора путуњар силазити далеко до просеченог друма, где се кола налазе и где он кљук у буре изврће. Величина пак винограда износи од четврт лавца до највише два лавца. Ко два лавца има, тај је већ „јаки газда“ и тај мора бербу особито свечано прославити. У добрим годинама таман се покрију трошкови, а у рђавим разуме се да о чистој хасни не може ни спомена бити. Берба у место да донесе, она сву зараду поједе и попије. Рачун се готово никад не хвата.

И наш занатлија, о којем сам почео причати и каквих код нас много има, „јаки је газда“, јер има два лавца винограда тамо чак у бајном Широком Билу, два сата далеко од вароши.

Брао је три дана. Дакле три дана и три ноћи се у његовом винограду без престанка радило и веселило. Дању се радило, ноћу певало и веселило. Спавало се врло мало, тек толико само, да сутра буде човек свеж и способан за рад. Иначе чим се смркне, наложила се велика ватра, око ватре се свирало, певало и играло, а уз то се секао лукац и месо за паприкаш и ћебап. Кувало се и пекло уз највеће весеље. Но ни дању није ишло тужно. Берачице су певајући и шалећи се брале, деца су час брала час тамбурала, како им је кад воља била, или су се нагла на буре, па јела врна и са цеви од трске пила ново вино, те су сва измрљана и упрљана била. Њихов је још посао био, да по винограду скупљају суво чокоће, да секу суве брескве и грање по винограду и облежњој шумици, те да тако за вече спреме довољно горива. Газда пак није заборавио ни на барут, ни на правгију, ни на ракетле. Све су то саставни делови честите бербе. Без тога није ни вредно отпочињати берву. У вече се мора пуцати и морају се пуштати ра-

акта срезу предата и жупанији послата, а није се задовољио ни са осталим говором Зорићевим, пошто је исти испрва казао, да он не зна да је он икад члан ове задруге нити благајник био, а мало после се изразио, да се сећа да су сва задружна акта предата среској управи, и да се онда „Банка“ телеграфски обратила на њега (А. Зорића) и питала: хоће ли издати новац председнику? а он да је одговорио: да неда, чиме г. А. З. сам сведочи да је он не само члан него и благајник био; јер иначе не би се „Банка“ на њега обраћала. С тога, а и из разлога што г. З. као благајник није ома власти пријавио, кад је чуо да је председник и преко његове не дозволе новац из „Банке“ подигао, предложи: да се истрага против тога поведе. Но скупштина ово није примила, но је закључила: да потпредседник оде у Тител и тамо са А. Зорићем код тамошње среске управе да потраже задружне списе, па ако их не нађу, онда да се истрага поведе. Шта је потпредседник урадио, и у колико је успео још ни данас не знамо, по чему би се дало судити: да и њему задруга здраво на срцу лежи (? — Ур.)

Ето тако стојимо са нашом „земљоделском задругом.“

Но на поменутој скупштини пр. год. чланови изјавише: да они не желе задругу да напусте, него тврдо наумише да је препороде, с' тога изабраше и управу задружну. у коју су изабрани: Г. г. Никола Рајић срес. начеоник за председника; за потпредседника поново: Е. Сарајлић; за перовођу: Мита Пејић из Госпођинаца; за благајника: Новак Локић из Госпођинаца; за одборнике: Милош Папић и Коста Михајловић из Жабља; Урош Вучерић и Стеван Јанковић из Чуруга; Никола Бељански и Порфирије Бабић из Госпођинаца. За заменике: Мил. Радовановић из Жабља и Тима Давидовац из Чуруга.

Усљед овога жупанија преко среске управе запита: којим правом је поменута задружна скупштина држана и часнике изабрала? као и то: чиме ће чланови доказати да су чланови исте задруге?

То беше узрок што се неки изразише „канда ће нас шпренговати“.

По овоме може се судити, да је заиста онако, као што г. Зорић рече: да су друштвени списи предати среској управи а ова да је послала жупанији; иначе сумњамо да би жупанија оваково питање ставила, него ко вели: они немају чиме чланство своје засведочити, имаћемо повода и саму задругу да разрешимо.

Истина, да сила бога не моли, али ми држимо да није то баш ни тако. Ако чланови немају „пријемнице“ од задруге, да своје чланство засведоче, имају других писмених доказа, помесних одбора, који су постојали на основу задружних правила §. 14 под д. А друго, кад би то тако било ако човек нема у рукама чиме би своје право на што доказао, — да му се исто одузме, онда би доста њих људи што шта изгубити могли. Да је то тако могло бити, колико и колико би њих после несретне 1848. године, кад оно и силни протоколи погореше, остали без свог имања; држава је могла — по тој лођици — и тим изговором силно имање конфисковати, одузети; јер шта га њих беше којима је све пропало, не имадоше у рукама чим своје право на што да докажу. Али није то тако. Ако ко нема у рукама чим би своје прево на што засведочио, могу му то два човека заклетвом посведочити и то важи. И задружни чланови ће сви редом — ако мора бити — заклети се да су чланови задруге били, а да желе и даље да као таки постоје, то су у записнику изрекли

Ако задруга за то време није делала, то је њена штета, ал то не може дади права државној власти, да „задругу“ укине; јер она постоји, пошто није по §. 17 и 34. задружних правила своје престајање закључила, нити се о делокруг свој огрешила

Ми мећемо на срце изабраним часнима, да се што живље заузму: да наша „Шајкашка земљоделска задруга“ своје деловање што пре продужи — а стари се рачуни међу тим и поред тога потражити могу.

Не клонимо! Јер би срамота било по нас Шајкаше, који смо на сваком другом послу не само од предпостављене власти, него и у опште од нашег народа српског, похвале и признања умели да стечемо, а у овоме подузећу, од чега будући наш материјални напредак и благостање зависи, зар према томе да смо равнодушни?

Не малакшимо! — Будимо они исти Шајкаши, који смо били, кад смо ту нашу „земљоделску задругу“ засновали Заузмимо се опет мушки, заузмимо се својски, да ју не само одржимо, него да ју и унапредимо — не баш нас ради, него ради нашег имена, ради наше узданице, наше деце, и **среће** њихове!

У Шајкашкој 1. марта 1885.

Б.

НАЗАРЕНСТВО СЕ ШИРИ.

Реч браћи свећеницима у Шајкашкој и у протопресвитерату панчевачком!

Вера је Србина спасла . . . то знамо сви!

Кад је оно Србин изгубио све, славу и државу, вера му је остала; она га је тешила у јаду и невољи; она му је била мелем тузи горкој; она га проведе кроз мучну борбу тешка робовања, и изведе га из те љуте и крваве борбе — чиста и неокаљана; она му је име очувала; са њеје остао Србин — јунак и Србин! Па је богме њу Србин поштовао и чувао! Ко му је у њу дирнуо, тај је дирнуо у зеницу ока његова. С вером се Србин поносио; пре би земљу крвљу оросио, но што би вером преврнуо — тако ју је чувао! Да, тако беше негда! А данас? Данас не!

Назаренство се шири . . . Знамо ли то? Знамо сви! Па шта смо се скаменили, што смо скрстили руке па гледимо својим рођеним очима пропаст своју и народа свога? Тргнимо се, прионимо, радимо не дајмо да тако буде. Оружани истином светом и лепом речју, с часним крстом и св. јеванђељем у руци разбијајмо ту маглуштину пусту, што на наш народ пада!

Наш народ прелази у Назаренство! Не дајмо то! Скидајмо са очију тих заслепелих јадника црни мрак, нека прогледају, нека се отресу заблуде у које запливаше! Пружимо тим заблуделим несретницима златан конац вере свете, по коме ће се вратити из лавиринта лажи и заблуде, к ономе од кога отпадоше: сунцу истине правде и љубави, и своме народу! Пружимо им руку помоћи, „да би се ископали из замке ђаволске, који их је уловио живе за своју вољу“. (Тим. 226.) Узмимо их за руку, изведимо их на прави пут, ако нам је вера, ако нам је народност наша мила и драга!

Назаренство се шири у Шајкашкој и у Банату. Тамо имају, као што чујемо, већ своје богомоље а овде је један брат наш био принуђен искати помоћи од епископа, да би злу на пут стао. Успеха рекао бих никаква не беше. Ко је крив што се то зло у народу нашем шири, не испитујмо сад, јер испитујући губимо скупо и златно време. Главно нам је сад да се зло затре. Па шта да се ради? Ја бих био тога мишљења, да би најбоље било одредити једно место за састанак, где би се посаветовали, како и на који начин, да се злу и заблуди тој доскочи, на који начин да се радикално излечи.

Овај састанак би наша г.г. протопрезвитери, споразумевши се између себе, најбоље удесити могли. Међутим пре но што би се до састанка дошло, сваки у своме месту нека ради колко год може, разлозима вере и разума, и нека не да да се ово зло и даље шири. — Што хтедох рећи рекао сам, и са нестрпљењем браћо драга, чекам ваш суд у овој ствари.

Напослетку опет велим, не часимо часа, сваки нам је тренут скуп. Зло се најлакше лечи док је у зачетку, па зато не чекајмо дуго, јер може бити доцкан! Та да ко ће бранити народ и веру ако ми нећемо? Та ми смо стражари и чувари вере, па зар да допустимо да се та вера оставља и напушта? Ми смо чувари народа свога, па зар ћемо га гледати како јури у пропаст? Ми смо одговорни за душе које су нам поверене, па зар хоћемо с црним образом и с грехом на души да изиђемо пред народ? Нек је далеко то од нас! Зато дакле напред, на посао, света нам је дужност то!

Помозимо себи и народу свом па ће нам и бог помоћи!

Један свећеник
из протопрезвитерата панчевачког.

Политички преглед

Сазив српско-црквн. нар. сабора. Његова наименованост бави се у овом тренутку у Будапешти. Поред тога, што ће гласати за Јевреје у горњем дому, водиће преговоре са нотабилитетима и Тисом. Злогласни Ђурковић телеграфише „Преси,“ да ће се срп. црквн. народни сабор сазвати у половини августа у Карловцима. За најкраће време дознаће се сигурно, је ли ова вест истинита.

Бугарска се креће. Из Београда јављају, да Бугарска купи својевољце.

И код нас се показују знаци кретања. Из једног повећег српског места добијамо са најпоузданије стране овај извештај: „Ескадрон, који се овде налази, добио је у понедељак после подне телеграфски налог, да буде у приправности. Исто тако су и неки војени лекари, који су у резерви добили налог да буду спремни за мобилизацију.“

Шкандал у аустријском сабору. У аустријском државном већу био је 6. тек. м. тамо до сад невиђени шкандал. Посланик Клоц (присталица немачке такозване либералне странке) напао је Славене као нелојалне. Међу осталом рече, да би се Славени само да су могли оцепили од Аустрије. Др. Черкавски (Рушњак) скочи са свога седишта и дотрча до говорника: — „Оставите ми Рушњаке на миру!“ На ово подскочи левица и десница са седишта и господа посланици почеше да називају једно друго свакојаким. Лармало је све, па и галерија. Председник даде галерију испразнити, а ова се томе донекле чак и противила. Седница се прекидала и ствар се свршила тиме, што и Клоц и Черкавски добише укор. Међу левицом и десницом је сад само тим већи јаз. Ми ћемо се вратити на ову ствар.

Саборско чудо. У Троједници хоће да се догоди саборско чудо. Председник саборски сазвао је буџетски одбор сабора на рад, и то у време, кад сабор није на окупу. Овога још није било. Саборски одбори раде онда, кад је сабор на окупу. Опозиција се одлучно противи овом саборском чуду.

Побуна Арнаута. Једва једаред јављају и из Цариграда о побуни Арнаута. Оно до душе цариградске вести нису никад одвише сигурне, али је било свакако чудновато, што до сад одунуд о побуни Арнаута нису ништа јављали. Вести из Цариграда не слажу се са свим са вестима, које до сад јављаху из Београда, јер по цариградским вестима налази се у Призрену турска војска, а Арнаути — 10.000 на броју — држе Призрен опкољен. Вести из Цариграда не говоре ништа о томе, да је Призрен попаљен, већ само јављају, да су побуњеници испрекидали телеграфске жице и ћуприје. Арнаути дозвољавају промет, извоз и излаз у Призрен, само узимају неку порезу на тај промет. Турска влада је 5.000 војника послала према Призрену. Ако је истина да има 10.000 Арнаута, онда је то мало.

Зборови Срба-Мацедонаца у Србији. Као што београдски листови јављају држаће се 10. тек. мес. збор Срба Македонаца у Врањи. О збору који је држан прошле недеље у Нишу читамо у „Одјеку“ ово:

„Збор Срба Македонаца и Старо Срба објављен и данас држан овде у Нишу сјајно је испао. До 3000 посетилаца слегло се било у дворане гостионице код „Берлина“. Архимандрит Сава Дечанац као председник отворио је збор и у говору објаснио циљ митинга, објаснио права српска на земље јужне, пресецан бурним одобрењем и узвицима при сваком поновљеном спомену владаочевог имена: живео Краљ! За тим је у име Македонаца говорио г. Шуменковић из Орида. Овоме су следовали говори: г. Живановића професора, који је отпоздравио говорнике, као син Шумадије, истичући јединство краљевине Србије са старом Србијом и Македонијом. Г. Влајић управитељ учит. школе изјавио је своје српске осећаје видећи овамо скупљене Србе из свију српских крајева, испуњени једном жељом, осећајем и вољом. По том је г. Тирић професор на позив председника збора изнео предлог за резолуцију овога збора. Скуп је једногласно усвојио одлуку од три тачке коју у кратком изводу гласе: прво протестује противу неверног облика, који се даје питању о Македонији од стране Бугара. Друго изјављује да су Македонци део српског народа. Треће Срби не желе да остављајући своје освајају туђе земље, и траже да се изврши једнака и природна подела земаља.

Скуп је поверио председнику збора г. архимандриту Сави да ову резолуцију представи на дотична места. Многобројне патриотске честитке стижу су и стижу непрестано; њима се пријављује учешће многобројних Срба из Македоније и Старе Србије, као и млогих грађана из свију округа краљевине Србије.“

Будимпештанске новине јављају, да су у Варшави раднички немири сваког дана већи. Дневно се по улицама растурују прокламације и бунтовнички плакати, али веле, да су коловођу бунтовника већ ухапсили, а овај да је Србин именом Банковић. Досадањи изгледи дали су ђенералном гувернеру повода, да употреби опет ванредне мере, које су употребљаване 1881. приликом изгреда против Чивута.

Из Београда јављају, да ће влада криминалити и гонити оне листове, који су донели вест, да Аустрија на српској граници скупља војску и да је наумила, да преко Србије продре до Новог Пазара и Солуна. Заиста, то не би никакво чудо било, јер у Србији влада потпуна слобода штампе!..

Из Француске. Комора је одпочела дебату о сенатским изменама у буџету. Међу осталом повећања два кредита за министарство правде у суми од 60,000 динара усвојена су са великом већином, а одбила повећање плата владикама (65,000 динара). У овој буџетској позицији влада је била једнога гледишта са одбором. За тим је одбијено повећање плата алгирским владикама и плата свештеницима.“

Чивути и новачење у Русији 1884. године.

Саопштени службени податци о новачењу за 1884. годину врло су занимиви и поучни у многом погледу. Ево важнијих ствари у изводу. Русија је редуцирала пре две године број новака за стајаћу војску на 219.271. Подложених новачењу сваке године има око 800.000. Прошле године имало их се је ставити пред комисије 796.514 момака без Финске, Хиве и Бухаре и још неких азијатских предела, који у случају рата могу до 100.000 дати. Од наведенога броја (796.000) показало се је, да 401.716 по закону никакове олакшице нетребају; право на олакшице 3-га реда т. ј. неко време доказало је 40.928, а полакшице 2-га реда на мало веће време, које у случају рата не могу бити разлогом, доказаше 150.391 момак; укупни број новака у случају рата износи за 1884. годину 600.775, који могу и морају у нужди измаршировати. Округло, одбив од тога 100 000 неспособних, остаје Русији сваке године по милиона новака на располагање. Право на олакшице 1 степена, но који у нужди могу и морају код куће служити, доказаше 187,697 момака, то су особито ученици, ђаци и старији синови, у којих има млађе подорасле јоште браће, или су појединци. Коцкању се имало подврћи у свем 796.514, од којих 37.932 Чивута. Ослобођено је због недовољне дораслости, због болести и телесних недостатака и неспособности за службу у стајаћој војсци 64.870 момака од близу 800.000. Одгођено је новачење због неразвијености или због садање моментане болести или због бедности или што се налазе под судбеним истрагама 82.077 момака. То је само на неко време одгођено. Одправљено је у болнице ради болести 7773, а од 796.000 није се јавило 36.000 момака, од којих има добра половица Чивута т. ј. 15.732. Дакле од 37.932 Чивута побегло је у Немачку и Аустрију, Румуњску и друге земље 15.732, а јавило се је 22,200. После новачења враћају се побегли Чивути, мало по мало,

---

кетле. Тако се једни берачи са другима разговарају, па се после сви искупе и неко време заједнички проводе и веселе.

У берби има други пут и доста кубура. Таман човек почне да бере, а оно удари киша и заокупи по неколико дана, те се посао не може наставити. Кад се време улепша, сви се журе, да прекинути посао доврше, али су путеви онда тако рђави и произваљивани, да су кирџијаши тада много скупљи, а уз то прети сваког часа опасност, да ће се кола са теретом извртути у поток, па онда је пропао и кљук. У таквим приликама мора газда са кочијашем ићи све до главног друма, па где је пут клизав и стрмен, ту се мора из све снаге одупрети и својим раменима чувати, да се терет не изврне и не проспе у амбиз. Посао није ни лак, нити је пријатан, али за то ипак тече берба весело све до краја. Не обзире се нико, што је посао тежак и што је кљук јефтин, већ свако удара у песму и весеље. Само газда по неки пут тешко уздахне, али и са његовог чела брзо се разгоне облаци, па изгледа као да је најзадовољнији човек на овом јадноме свету. Нико не би могао по његовом лицу судити, да он на срцу носи какву тугу, и да није задовољан са данашњим стањем ствари. Сигурно држи да ће за тугу и јадиковање имати довољно времена и доцније, кад наступи зима и дуге зимске ноћи, а сад је берба, па треба весео и задовољан бити и хвалити бога, што није са свим на нас заборавио.

Најзад се и берба мора довршити. Сва се глота уз весело певање и радосно дечије клицање креће кући, да код газдине вуче по свршетку бербе вечера и да прими тродневну зараду, ако т. ј. није моба била, него су плаћени берачи и берачице брали.

На послетку се и то свршило. Газда улази у своју собу, седа за сто и почиње да рачуна, шта му је донела берба.

За државни и општински прирез платио је 15 ф.; виноградска радња преко године стала га је 70 ф; а у берби потрошио је на вино, месо, кирџијаша, берачице, хлеб, ракију и барут и т. д. словом четрдесет форината. Виноград га је дакле свега стао 125 фор., а добио је 30 хектолитра кљука. Хектолитар је продао по 4 фор. што чини 120 фор. те по томе из винограда није добио ништа, него мора још из свог џепа додати 5 фор.

„Јефтино сам још прошао!“ уздише „јаки газда“, а неће да увиди, да је и то један од многих других узрока, за што он полагано али сигурно материјално опада и пропада. Друге године не пролази тако „јефтино“, а готово никад нема хасне. Изгледа, као да има виноград само за своје лично задовољство и увеселење, никако пак за то, да одатле бере хасну. Кад би у другим стварима и радњама јако напредовао, онда би имао потпуно право али овако никад.

У осталом, моја намера није, да овде моралишем, већ да износим слике из нашег живота онакве, какве су, а штовани читаоци нек сами одатле изводе морал по својој вољи и увиђавности.

Л. Н.

те имају области много неприлика и посла са аретирањем и претраживањем њиховим. Од 22.200 Чивута јавивших се рекрутацији узето је у војску 7774 или трећина неодбеглих. Многи Чивути у Русији, као и у другим државама осакаћују тело, те или палац или који други прст оцеку, или си прве зубе избију или ноге накажу и којекаквим отровима или ђравама ране начине, да их неузму у војску, но после опет знају ране излечити од сеоских бака. Чивути осим свега тога 2—3 месеца до новачења посте као онај американски доктор, и неђеду осим лука и нешто хлеба ништа, те дођу пред комисију танки, слаби и бледи као смрт. „П.“

ДОПИСИ.

Вршац 5. марта. — (Огледало православног попа.) Прошле недеље извршила се истрага над свештеником у оближњем селу Суботици, над г. Вићом Мартиновићем. То је онај исти поп, што је са племениташем Радићем био у Фаркаждину, да тамошње Назарене опет обрате у православну веру.

Истрагу су водили изасланици вршачке конзисторије, г. г. Зарија Станковић, парох луговетски, и г. А. Николић, парох паланачки, а истрага је поведена по тужби суботичке општине. Општину је заступао адвокат Ђура Цвејић, а приликом саме истраге у суботичкој општини заступао га г. Бранко Токин. Ја ћу овде навести само неколико случаја, које су сведоци и општинари заклетвом потврдили, па да се види онда, какви се антикристи увукли као „пастири“ у православно стадо, те онда није никакво чудо, што по неки наш санародник отпада од православне вере и приљубљује се Назаренству. Уз то морам још споменути, да су многа дела суботичког попа Виће такве врсте, да се не могу изнети на јавност, јер по својој скаредности превазилазе она недела, која човек може читати у „chronique scandaleuse“. И ето, таквог човека вуче са собом Радић, да фаркаждинске Србе опет поврати у крило православне вере, а баш такви људи су их и одгонили у туђе јато!

Но да пређем на саму ствар.

Приликом истраге сведоци су заклетвом потврдили, да је црквењак по налогу поп-Вићином из цркве носио угаљ поповој праљи, да му она тим угљем пегла рубље. Даље су сведоци заклетвом посведочили, да је исти поп за своју личну потребу употребио брашно, што је за паскурице одређено било, дакле чинио је такве ствари, рад којих би православног попа требало с места обријати. У осталом, поп Вића се ни мало не стиди, него јавно ружи и исмева нашу веру. Тако је прошле године дошао један општинар у гостиону, да потражи свога свештеника, па га је тамо нашао. где се весели са Чивутком бирташицом. Тог дана беше субота а Ђурђиц. Општинар га замоли, да одслужи службу божију, а поп се на њега продере да он суботом никад не служи. „Добро, господине — одговори му скромно општинар — али данас је мој светац, Ђурђиц, па бих лепо' молио“ — но поп Вића му не даде да доврши, него се просуо у најгнусније грдње према Ђурђицу, велећи, да то није никакав светац и псујући свецу бога и т. д. па не хтеде служити службу божију, него настави своју забаву са Чивутком бирташицом. Уз то је поп Вића прави хајдук. Собом носи шестоперац буздован, назива себе Краљевићем Марком и кавци и бије се са људима. Тако је суботичком учитељу са својим буздованом пребио ребра, а у Јаму се картао са неким људима, па се најзад посвађао и потукао, те и опет је шестоперац имао посла. Суботичани већ не знају, шта ће да раде. Тужили су се до сад и тужили, али конзисторија никако да им помогне. Најзад су молили владику, да им отклони поп Вићу, јер не могу добри стајати, да се таквој налепи не догоди каква несрећа. То је у толико помогло, што је конзисторија сад изаслала истражну комисију, која је констатовала сва красна дела, што их је суботички поп-Вића починио. Чујем, да чак ни вршачка конзисторија не може више бранити поп-Вићу, па с тога му је његов пријатељ Радић дао „винк“, да се окане суботичке парохије и да својевољно ступи у калуђера, те ће онда живети као бубрег у лоју. По свој ће га прилици поп Вића и послушати, јер му друго шта и не преостаје, али тешко народу, у којем се такви калуђери и попови башкарити могу.

Ја сам овде изнео проста факта, па према томе нека свако суди, да ли народ има право, што на многе своје попове и калуђере виче.

Б.

Вести из места и са стране.

60 милијона новчића. У седници угарског сабора од 5. тек. мсца примљен је законски предлог о умножењу бакарног новца. По томе предлогу сковаће се у Аустро Угарској за 2 милијона форината новог бакарног новца, о чега пада на Угарску 600.000 форината вредности, сковаће се у самим новчићима, дакле 60 милијона новчића. У току расправе пала је многа занимљива реч. Посланик Фењеши говорио је, да треба ковати новац од $^1/_2$ новчића. Он је разлагао, да у земљама где има фениг и сантим, може сиротиња за мањи новац што-шта да купи, а код нас треба одма за свашта дати читав новчић. У опште је код нас новчана јединица (дакле форинта) велика. Новчана јединица Француске је франак, 45.; новчана јединица Немачке марка износи 60 новч. Код нас одма иде све на 100 новчића, форинту. Кад се пазари на заокругљену суму, рачуна се форинтом; кад се поклања опет бива форинтама. То потпомаже растом. Треба дакле увести новац у 50 новч. као јединицу, и сковати новац у вредности од 5 новч. па и од $^1/_2$ новч Новац од 20 новч. треба, по мишљењу Фењеша, укинути тај новац нема смисла, и само наводи на раскош. Препоручено је влади, да поради на томе, неби ли се наша новчана јединица, форинта, заменула мањом новчаном јединицом.

Проневера на пошти. Управа у Угарској је у опште така, да је у страном свету називају — азијатском. Међутим управа на нашим поштама, је гора но азијатска. Сваки час нестају новци, без да се икад уђе кривцима у траг. Па не само то, но су ево учестали случајеви, у којима поштански чиновници проневере новац и побегну. Последњих дана је поштански чиновник Емил Мар у Будапешти, проневерио на неких 15.000 фор. Упадају две ствари у очи. Емил Мар није узео новце одједаред те побегао. Доказано је, да је он још од 1883. год. узимао хиљаде форината из касе, па тек кад се накупило 15.000 фор. он одбеже. Дакле контрола на пошти наше престонице таква је да чиновник може годинама трошити поштанске хиљаде, па да му не уђу у траг. Тога сигурно нема у Азији. Даље још нешто. Кад је Мар побегао, полиција га је тражила. Он је из сред Пеште писао писма својим друговима; знало се дакле да је у Пешти, и полиција није могла да га ухвати. Међутим је Мар живео у једној од бољих пештанских гостионица, лено се провађао, па кад је потрошио новац, тада се јавио сам полицији. Честитамо Тиси десетогодишњицу његове владавине.

Протест против српског пропадања. Пишу нам из „Острова“:

„У броју 32. цењеног листа „Заставе“ јављено је, да у приштинској околини родило се троје мушких деца, но од тих једно је после 24 сахата умрло. Но и овде се та редкост појавила, да је овдашњег земљеделца Арона Рогожарског супруга родила троје мушке деце, и да су до данас сви живи и здрави, и крштени су. Такове Српкиње нам подобајет, које множе, а не упропашћују народ српски. Евала јој!

Из **Сомбора** смо добили посмртницу да је тамо 3. тек. мсца Живојин Кирјаковић, адвокат, некадањи поджупан сремске жупаније, посланик црквеног сабора српског и земаљског сабора хрватског премнуо. Лака му црна земља!

Лажни новци. Из Куштиља јављају, да је тамошњи кнез Мита Поповић ушао у траг једном друштву, које је правило лажне новце. (20 новч. од цинка). Кривци су предати суду. Куштиљ је влашко село у околини Вршца, а још пре неколико година похватали су тамо неке Власе, код којих нађоше читаве џакове лажних десетица.

Народна просвета

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Поориште.)

Поболшање учитељског стања.

II.

Ми живимо овде у нашем месту с Мађарима. Имамо приличан број и Јевреја. Својина нам је у правом смислу општинска, живимо у комуни. И паритет је до данас још прилично очуван. При општинским издатцима имамо у једно исто време сви удела. Нешто су само Мађари у последње време више заграбили. Подигли су из зајединичке благајне нову школу, плаћају једног учитеља више и вуку на једног пензионованог учитеља неколико стотина, што ми од тога ништа немамо. Не добијамо шта више ни накнаду. У томе су нас само браћа обманула и дојакошњи ред пореметила. Иначе друго иде све братински. Учитељи и наши и њихови примају плаћу своју дакле из те зајединичке благајне, као и сви остали општински званичници. Плата се најтачније издаје. Сваки учитељ може да вади по потреби — два, три па и четир месеца напред. Колико ми је познато, то је реткост по другим општинама. С те стране нами служи на углед и мора јој се хвала и признање одати. Плата је учитељска међу првима, које се данас по разним општинама опредељују. Једино је зло, што су српски учитељи неједнако наплаћени. Неједнакост та састоји се у томе, што један од њих има земљу и законити минимум а други опет немају; других је плата у самом новцу ал несразмерно мања, ал то је кривица оних старих, који на ту несразмеру нису пазили. Исто је тако било и код мађ. учитеља. Но када им је један учитељ, чија је плаћа износила више него других — пре две године дошао у пензију, буде им плаћа изравнана. Сваки је добио у готовини 455 ф. 50 н. и 4 ланца (2200 □⁰) ораће земље без државног пореза, осим других пристојби. А то је и правично. Нема горе, него за један исти рад и дужности неједнако раднике паплаћивати. Ту се међу њих баца само семе раздора и неслоге, а и у очима самог народа прави се нека подела међу учитељима. Јер народ држи, дабогме у наивности својој, да је онај с већом плаћом нешто више од оних других. Он неће да види, да им је рад и дужност једнака. Бадава, многе глупости ће још за дуго остати неизлечене! —

Дакле, када се мађ. учитељима изравнала плаћа и по горе наведеној сразмери поделила — они не осташе при томе. Намисле да траже повишицу — поболшање, у толико само — у колико би им плаћа достигла готовину од 500 фор. осим земље и других пристојби. Повишица се дакле врзла око 44 фор. 50 н. код сваког. Скоро незнатна сумица; па и скупа са свих седам учитеља није бог зна колико, кад се зна, да наша општина има годишње око 60.000 фор. доходка а ни по нове дуга. Тако сад две године дође то пред репрезентацију полит. општине, али као нередован предмет. И за дивно чудо, учитељи добише већину. Али беше метанија и обијања прагова и — сувише. Но пошто не беше истакнута молба учитеља као редован предмет на дневни ред, вармеђа је нашла за добро да тај закључак уништи Но учитељи не давно покренуше ту ствар поново. Молба им дође сад као редован предмет на дневни ред и срећним удесом већина опет реши, да им се тражена повишица изда. Сад се само чека на потврду од вармеђе и учитељи ће добити повишицу почевши од јануара ове године. Неки су уложили протест, али без икаква основа Нема сумње да вармеђа неће потврдити. Оволико као опис самог факта, а сад даље.

Шта је управо карактеристично у овоме?

При последњем покушају учитеља, да им се плата повиси, беше се узбунило — рећи — цело село. Шта, учитељима повишице? Та тима никад није доста! Држаху вам се ту чак и неке конференције. И по сокаци, испод еведара, дебатоваху о томе, треба ли дати учитељима повишице или не. Ни Сегединци, кад их је вода опколела и смрт за вратом била — ваљда се нису већма ужурбали и узрујали, него наши кад су чули о повишицама учитељским. Представници не могу никако да се сложе. На сметњи су неке личне размирице. Многи су склони на повишицу, али да могу само неке учитеље искључити — знате, не годе им! Другима би дали још једну плату, којима, пре годину две дана да су могли одузели би и постојећу. „Tempora mutantur.....“ Следователно, код неких је било: „Због Николе мрзим и на св. Николу“. Па ипак с те стране још и које како. Али људи, шта мислите! Ако се даде учитељима повишица, која ће годишње износити преко три стотине фор. — умалиће се каса; општина мора пропасти. Представништво мора чувати свој мандат и поверење указано од народа, ако се учитељима даде повишица, народ ће га у црну бару отерати. А друго, преставништво је позвано, да општинску својину чува и умножава а не да несмислено расипа повишујући учитељима плаће!!!

Међу тим са учитељским потраживањем, тражио је новодошавши бележник повишицу од 200 фор., као изједначење плаће са садругом својим.*) Е, то је са свим друго нешто! На то ћуте сви и репрезентација и они испод еведара. Нико ни мукајет. Закључак се ствара у највећој тишини и поретку — без запјате. Репрезентанција једнодушно пристаје. Чивутин Грос ћути, као да га је мајка без језика родила. Тако је исто и при првом искању, пре 3—4 године, ишло без запјате, у толико је више и сад морало ићи, јер је потраживање са свим правично и на свом месту. За једнаки рад и дужности правично је, да је и накнада једнака. Али узимам случај, како се не нађе когод бар да устане и да рекне: Шта, какву повишицу нотарошу? Људи, ни за главу — распудићемо касу и — пропашћемо! Како бар један то не рече? Али жижа! Ту наши ватају маглу. Нотароша мора у многом којечем молити и митити, јер му треба сваки дан, било у ком му драго послу. А учитељ — знате, не треба му. Па да, шта ће му. Пошље своје дете у школу, од воље му је оћел га довести сам или не. Чини како хоће — пошаље га — учитељ га мора учити; ту нема мољакања ни мита. Још ако му дете не научи што, он ће учитеља по сокачки измасакрирати. А учитељ мора сокрушеним и смиреним срцем ма какав пљусак примити, јер му за леђи стоји нешто извијугано у виду модерне правде и капларски му налаже, да буде свима и свакоме понизан и да се нерасуђено покорав свакој местној глупости.

Али то још није све.

Коме није познато, како оно карловачки сабор наш решава питања о учитељству и школи?! Опсенички са свим — јелте! Док длан о длан, а то се измигољило нешто у виду закона о школи и учитељству а које иначе живо карактерише опсенаре своје. А знате већ да то долази обично па измак саборског заседања: онда — када се посланици, уморни од трудног делања, зажеле кућа и породица својих. Е па тако је то било и овом приликом, при питању повишице местних учитеља. Док је молба нотарошева уврштена била међу прве тачке на дневном реду — молба учитеља је дошла међу последње. Разлика је можда само та, што је овде живља дебата текла. На пр. чивутин Грос запенио беше од дреке — да се не да повишица. Пало је од стране неких и неколико речи ради разјашњења у виду кратких језгровитих говора у корист учитеља. То је лепо. Али да није у томе лежало посредног и непосредног, још би боље и — лепше било. Јер неки је говорио у корист свога зета, други у корист „тетковог детета“, трећи у своју личну корист и т. д. Али ни један се незаинтересовани не истаче, да рекне коју у корист учитељства по чистом срцу и убеђењу своме. Све се згледало даље једно на друго и гласало се онако, како ће угодити једном ил другом своме привржeнику — ил пријатељу. Тим је начином само дошло учитељство до већине. —

Овим изнесох живу слику, да се види — како се дели побулшање учитељима. У идућем чланку казаћу још у опште коју, као завршну реч.

У Фелдварцу.

Слободан.

*) Ово узимам овде само као сравњење. Нека се дакле не схвати криво; јер није ми намера никоме трн забадати у здраво тело. Још рећи морам: Наши су бележници пре 3—4 године имали 600 фор. плаће, управо им то и јесте фактична плата њихова. Разуме се осим станарине. Но су добили повишице сваки 200 фор. што је важило за оне само, којима је дата. Новодошавши дакле дошао је на 600 фор. и зато је потраживао и он ону исту повишицу, као изједначење са садругом својим.

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

Правила шајкашке земљоделске задруге.

Појам.

§. 1. Усљед позива ц. к. војног министарства од 13. маја 1867. и 29. марта 1868. одел. 10. бр. 1674. и 1029. конштитују се становници окружја тителског баталиона, као: „шајкашка земљоделска задруга“.

Циљ задруге.

§. 2. Циљ је ове задруге, да у смислу правионика на основу ових правила састављеног, свим дозвољеним средствима материјално благостање становника баталион. округа унапређава, да истима у несрећи, која би их без њине кривице постигла, рука помоћи буде, и да подигнутим заводом у земљоделској струци становништву као узор предњачи.

Чланови задруге.

§. 3. Садањи чланови задруге виде се из прикљученог именика. Они сачињавају по правилима сабрани скупштину задруге.

§. 4. У будуће моћи ће постати чланом сваки становник тител. округа, као и сваки аустријски грађанин, без обзира на сталеж, ако је неприкорног владања

§. 5. Чланови се деле:

а) на оснoватеље, који или на једанпут 20 фор. а. вр. у друштвену благајну приложе или писмену обвезу од себе даду, да двадесет фор. а. вр. дугују, које најдуже за пет година, годишње по 4 фор. а. вр. исплаћивати имају.

б) на редовне чланове, који годишње 1 ф. а .вр. редовно прилажу!

в) на потпомажуће, који задругу само новцем потпомажу, прилажући годишње најмање 1 фор. а. вр. без да на себе какве друге дужности примају;

г) на почасне, који су ослобођени сваког новчаног прилога, а одлична места у јавном друштвеном животу заузимају, или су стручни на економском пољу, те су у томе стању, да задругу својом науком, саветом и изкуством у подузетој цељи потпомоћи могу;

Чланови под а) и б) морају бити становници тителског округа.

Права чланова.

§. 6. Сваки члан ужива следећа права:

а) има у скупштини задруге места и решавајућег, односно само саветујућег гласа, које он и другом поверити може, и то само члану ове задруге, који се свагда пре почетка скупштине са писменим исказом онога, кога заступити жели, председнику пријавити има;

б) служити се друштвеним заводима, као: читаоницом, књижницом и т. д. за тим справама (машинама), и производима друштвеним, као: добивањем семена, расада, дрвећа и т. д. које ће се по одлуци главне скупштине или безплатно или по ниској цени давати.

§. 7. Право решавајућег гласа у §. 6. под а) односи се само на основне и редовне чланове; на потпомажуће и почасне чланове пак распростире се само право саветовања.

§. 8. Сваком члану дозвољено је скупштини писмено своје жеље и мњења о дотичним, у заказаној скупштини на претрес долазећим питањима поднети, и има право захтевати, да се његово писмо у скупштини прочита и у претрес узме.

§. 9. Права једног члана престају:

а) Кад се сам члан изјасни, да иступити жели, у ком се случају председнику друштвеном пријавити има;

б) ако годишњи прилог не плати;

в) ако га скупштина због непоштеног владања или не испуњавања дужности из своје средине искључила буде;

г) кад умре;

Да се искључи један члан из друштва, нуждан је писмен предлог од најмање пет чланова.

Искључење бива тајним гласањем, ако за то најмање $^2/_3$ присутних чланова гласају.

Уплаћени прилози не могу се ни у којем случају натраг искати.

Спољашњи знаци задруге.

§. 10. Задруга има своју друштвену заставу и власна је, сваком приликом предносити је; даље задруга се служи сопственим печатом, на којим је обилежје разних привредних струка са натписом: „печат шајкашке земљоделске задруге“. *)

Средства задруге.

§. 11. Средства задруге састоје се:

а) из новчаних прилога установљених у овим правилама.

*) И у немачком придодатом преводу стоји српски: „печат шајкашке земљоделске задруге“, а до тога у загради: „Siegel des Čaikisten landwirthschaftlichen Vereines“.

б) из добровољних прилога и поклона како у новцу, тако и у стварима у нарави;

в) из прихода од иметка друштвеног, састајао се тај приход од непокретних добара или од потрошних ствари или пак од камата главног;

г) од припомоћи на друштвене цели, које општинско заступништво тителског баталиона од случаја до случаја одређује.

Строј задруге.

§. 12. Земљоделска задруга развија своју радњу у главним скупштинама, месним одборима, представништвом и са појединим људма, које скупштина опуномоћава.

Скупштине главне, редовне и ванредне.

§ 13. Скупштина редовних има четири, од којих се на последњој свагда прилози уплаћују за идућу годину. У првој пак редовној скупштини сваке године, која је главна, председник има разложити друштву рад минуле године.

Друштвене скупштине имају се по могућству свагда у другом ком месту нашег баталионског обсега држати.

По потреби бивају и ванредне скупштине, које председник договорно са представништвом закаже; тако исто мора на мотивован писмен предлог од 10 чланова председник ванредну скупштину сазвати

Делокруг скупштине.

§. 14 У делокруг друштвених скупштина спада.

а) одоставерити записнике, протоколе скупштинске;

б) утврђивати ред пословања и правионика;

в) бирање председника, подпредседника, тајника и благајника јавно и представништво друштва, састојеће се из 6 одборника и њихових 2 заступника;

г) примање чланова;

д) постављање месних одбора у свим оним местима где најмање 10 чланова има;

е) проучавање и критиковање извештаја местних одбора као и пуномоћника;

ж) опредељавање делокруга месним одборима као и појединим пуномоћницима;

з) преиначење друштвених правила, ако би то најмање 25 од придошлих на скупштину чланова захтевали, и поднашање ових измена вишој власти ради потврдбе;

и) састављати четвртогодишње и годишње прорачуне, просуђивати рачуне кроз особите за тај посао изабране прегледнике и подаривање разрешенице;

ј) опредељивати извесне новчане своте, до које величине представништво смети ће располагати;

к) установити пристојбе пријемничке и четвртогодишње;

л) има врховни надзор над целим друштвеним имањем са правом располагања и оптерећавања, у колико се последње за преко нужно указује, и ако се тиче суме, која прелази под ј) у у овом параграфу означену норму одборских издатака;

м) решавати у другом степену између чланова и представништва десивше се распре; утврдити начин, којим да се упорни чланови по допуштењу закона пред скупштину позову;

н) наименовати почасне и бесплатне чланове; искључити оне чланове, који буду за недостојне признати, да несмеју на даље остати као чланови;

о) предлагати баталионској управи и заступништву баталионских општина друштвене закључке, који смерају на унапређење благостања васцелог баталионског окружја, и који за оживотворити њиово суделовање, као нужни се укажу; онима своја мњења о таковим питањима, поради којих се једна или друга странка на задругу обрати, казивати.

п) обдржавати савез са другим привредним друштвима у целој царевини, без међусобне обвезе, дописивањем или у колико правила своја допуштају пошиљањем међусобним на скупштине, не мање и постављати особите отправнике друштва, са овлашћењем нове чланове уписивати и њихове прилоге купити.

(Свршиће се.)

Трговина.

Продаваће се на судској лицитацији.

22. марта $3^1/_2$ с. по подне кућа, у ћурчијској улици број 1784. Е. М. и П. Н. процењена 12.000 фор. (продаће се и испод цене); лицитација у грунтовном звању у Новом Саду. — 22. марта $3^1/_2$ с. по подне непокретн. виноград и ораћа земља на „сајилову“ М. П. процена 5300 фор.; лиц у грунт. звању у Н. Саду. — 15. маја 11 сати пре подне некретн. виноград на „шакољинцу“ Ж. и М. Мојс. у Беочину. Писмене понуде предају се порез. уреду у Илоку. — 15. маја 11 с. пре под. некретн. задруге Стојановић, у доњ. Товарнику, писмене понуде порез. уреду у Вуковар. 30. марта $^1/_2$9 с. пре под. покретн. (дућански еспап) К. Р. у Земуну. — 29. априла 9 с. пре подне непокретн. С. Ц. у Ср. Карловцих. — 31. марта 10 сати пре под. некретн. П. С. процењене на 1269 фор. у општ. Цепидлаки, кр. котар. суд Дарувар. — 23. маја некретн. М. Р. процењене 467 фор. у Белом брду. — 28. маја 10 с. пре под. некретн. задруге В. вредне 4866 фор. 50 н. у општ. кући у Дању. Грунт. извадак код кр. суда у Осеку. — 13. јуна 9 с. пре под. непокретн. задруге П. вредне 2039 фор. код сеоске куће у Попинцих, кр. котар. суд С. Пазува. — 30. марта 11 с. пре под. некретн. задруге Цветковић, вредне 1198 ф. у сеоској кући у Боканих, кот. суд Слатина. — 31. марта 11 с. пре под. некретн. Ђ. В. грунт. бр. 21. вредне 1546 ф. 50 н. у општини Цепидлаки, краљ. кот. суд Дарувар. — 24 априла 10 с. пре под. некретн. Симе Дрековића вредне 1919 фор. у Шуметици, кр. кот. суд Пакрац. — 31. марта 10 с. пре под. вредности (деонице земунске штедионице) П. Д у просторијама штедионице у Земуну. — 11. јуна 5 с. по подне некретн. Ђуре Грдашика вредне 571 фор. у Купинцу. — 13. јуна 10 с. пре подне непокретности Л. С. општ. грунт. број 154 вредне 626 фор. у селу Врднику. — 30. априла 10 с. пре подне некретн. задруге Лазић процењене 549 фор. на лицу места у Могорику, кр. кот. суд у Госпићу. — 30. априла 9 с. пре под. непокретности Стевана Мачванског, процењене на 2063 фор. у општ. кући у Буђановцих, кр. кот. суд Рума. — 30. априла 10 с. пре подне непокретн. (куће број 464. и 465.) А. В. процењене на 12.900 фор, дражба код кр. судбеног стола у Вуковару. — 1. априла 9 с. пре подне непокретн. М. Р. број 803., 979. и 1853. процењене 14.239 фор., дражба код кр. судб. ствла у Вуковару. — 2. априла 10 с. пре подне некретнине Николе Мејданца, процењене на 4541 фор. у сеоској кући у Томашица. — 30. априла 9 с. пре подне непокретн. М. М број 281. процењене 2295 фор., дражба код краљ. судб. стола у Осеку. — 30. априла 10 с. пре под. непокретн. Ђуре Хорнунга вредне 1665 фор. у општ. кући у Вингули кр. кот. суд Шид. — 30. априла 9 с. пре подне непокретн. Ивана Пејиновића број 643. вредне 920 фор. код краљ. судб. стола у Вуковару. — 30. априла у 9 с. пре подне некретн. пок. Ђ. П. уписане број 139.—149. општ. град Петриња; процењене 2000 фор. код кр. кот. суда у Петрињи. — 2. маја 10 с. пре подне непокретности М. Н. број 361. у Пакрацу. — 30. априла 9 с. пре подне непокретности И. Станивуковић, процењене на 800 фор.. дражба код кр. судб. стола у Осеку. — 29. априла некретн. Ђ. Ивановића вредне 474 ф. 50 н., код општ. куће у Крагују, кр. котар суд Пакрац. — 2. маја 9 с. пре подне непокретности Николе Кромпића и друг. вредне 1466 фор. код општ. куће у Брестачу, кр. кот. суд Рума. — 2. маја 10 с. пре под. непокретности Мате Антуна, Андрије, Јаноша и Ане Бечварди, процена 2800 ф. лежеће у општ. Ст. Јанковци. Кр. кот. суд Вуковар. — 30. априла 9 с. пре подне непокретности Јована Штефана уписаних број 514 у граду Земуну.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи.
(од 5. тек. месеца.)

Дукати — — — — — — — —	5·82
Наполеондори (20 франака) — — —	9·81
Немачке марке — — — — — —	0·61

Ситнице.

Нов вулкан у Русији. Као што „Новости“ јављају, у руској губернији Смоленску појавио се са свим необичан вулкан. Томе листу на име пишу из Јелније: „Дванаест врста од наше вароши у селу Јонину, добру ђенерала Тилена, образовао се вулкан. Има томе већ десет година, како се на брегу, где је сад вулкан, никако снег није могао одржати; на брегу се осим тога често виђао неки особити дим, а подземна особита тутњава чула се често под брегом. Сад пак почела је из брега и ватра избијати; осим тога брег избацује и ситне комадиће од камена, угљена и врео песак. Околина кратера сва је посута овим избаченим и усијаним песком, тако да су сељаци чак и луле могли палити њиме. Ако се пак штап у њ забоде, он прогоре у дубини. Иза овога песка за једну „десјатину“ далеко од онога места, одакле ватра избија, расте трава, на којој стока пасе. Сељаци су пробали да „запаљени брег“ угасе, па су доносили воде и сипали кроз пукотину, али тиме су ватру тамо у дубини под брегом само још већма распирили, те зло горим начинили. Цела варош Јелнија узбуђена је овим догађајем и народ трчи гомилама на необични брег и дању и ноћу као на какав панађур. У Јелнији се често осећају земљотреси, од којих су неки доста јаки били. А што је још особито важно, то је, да у селу Дубасишту има од скора такођер један такав брег, и што се на много места око Јелније опазило да је земља на површини доста врела. У целом оном крају непрестано се само о томе говори.

I. ц. к. прив. дунавско паробродско друштво.

Ред пловидбе
почевши од 15. марта по н. к. за даље.

Из НОВОГ САДА у ТИТЕЛ: уторником и петком увек после 7 сати у вече.

Из НОВОГ САДА у ТИТЕЛ у свези са другим потиским станицама: средом и недељом у $5^1/_2$ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН и БЕОГРАД: уторником, средом, петком и недељом у $5^1/_2$ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ и ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у $5^1/_2$ сати по подне.

Из НОВОГ САДА у ЦАРИГРАД преко РУШЧУКА и ВАРНЕ: недељом у $5^1/_2$ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМ-ПЕШТУ: Сваки дан у $10^3/_4$ сата пре подне.

Нови Сад 12 марта (28. фебр.) 1885.

Агенција.

ОГЛАСИ.

Concurrenz-Möbl-Garantie
ТЕОДОР ДИМОВИЋ
I. Wipplingerstrasse Nr. 27. Беч.
ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ ПОКУЋСТВА.
ЦЕНЕ БЕЗ ПРИМЕРА ЈЕФТИНЕ. 8—12
Илустровани ценовник бадава и франко.

На знање!

Од 11. (23.) марта т. г. исплаћује подписани завод на својој благајници 15 фор. 50 новч. у име делимка по сваној честици свога 3-ћег кола.

СРПСКА ЗАДРУГА
ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ
1—1 **у Новом Саду.**

У мојој апотеци упражњено је место за једног дипломираног помоћника. Српски и немачки језик нуждан. Наступити може одма. Увјети писмено.

ФР. пл. БЕНКО,
1—3 апотекар у Земуну.

ГВОЖЂАРНИЦА
Е. Л. ПАНАЈОТОВИЋА
у Митровици
потребује два добра помоћника и два шегрта, који могу одмах ступити. 2—3

ЗНАМЕНИТО ЗА ГОСПОЂЕ!

На овогодишњу угарску земаљску изложбу допуштено је преко кр. уг земаљског хемичког лабораториума и цес. краљ. немачке огледне штације у Вечу, а такође и професора и доктора Либермана чисти од сваке шкодљиве материје и допуштени

Јуно крем

врло добро средство за лепоту и свежину коже, која се употребом овога крема тако подилади, да добије румену и нежну превлаку светле боје, без и најмање пегице и бубуљице. Цена већој тегли 1 ф. 50 н., а мањој тегли 60 н.

Уз ово иде и

Јуно сапун

справљен од нешкодљивог сока, лековитог биља и корења. Цена једног комада 40 новчића.

Јуно паста

Невиђено средство за улепшавање женских. Ова паста за лице даје лицу на брзо свежу, природно белу боју, и због са лица одстрањује тако, да ни највештије око не може приметити, да је лице препарисано. Цена великој тегли 2 ф. малој 1 ф. Може се добити у белој и ружичастој боји.

Такођер за препоруку је

Јаулусов Јуно прашак

од бисмута и др. материја. Једна кутија 60 нов. Може се добити у белој, ружичастој и крем-боји.

Јуно зубни прашак

Овај прашак је од смесе нешкодљивих и добрих материја и после врло кратке употребе постану зуби бели и сјајни као бисер. Једна кутија 50 нов.

Регина кћи др. Јаумуса, власница ових лекарија, Будим-Пешта VIII. Керепешка улица бр. 39.

Продаја ових лекарија допуштена је и парфимеријској радњи М. Луефа, Будим-Пешта IV. Ваћка улица.

Наручбине се примају у наточ или у готовом и врло се тачно отправљају. 1—3

Сребрна диплома признања земљеделне изложбе торонталске жупаније 1884.
Сребрна диплома бечке лечничке изложбе 1883. — Колајна од бронзе изложбе у Трсту 1882.
Диплома признања земаљске изложбе у Грацу 1880.

МОХАЈСКА
АГНЕС
ВОДА.

Једна угљене киселине у себи највише садржавајућа

КИСЕЛА ВОДА УГАРСКЕ.

Чини врло добре услуге проти катарни и желудни болести. У опште заслужује ова вода пажњу код свију болести, код којих се јачење органа и жила показује.

СА ВИНОМ СЕ ВРЛО УКУСНО ДАЈЕ ПИТИ.

ЈЕДИНО ГЛАВНО СКЛАДИШТЕ **Л. ЕДЕШКУТИ** А КР. УГ. ДВОРСКОГ ОТПРЕМНИКА МИНЕРАЛНЕ ВОДЕ.

као и код свију апотекара, трговаца, у хотелима и гостионицама.

РАСПОСЛАНО ЈЕ У ТЕЧАЈУ ГОДИНЕ 1884.

1,500.000

ФЛАША.

Складиште у Новом Саду код: Г.Г. Е. Дицгена, Д. Коде, и Браће Вагнера.
1—12

СРПСКА ШТАМПАРИЈА Дра СВЕТ. МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ.

Част нам је п. т. публици како у месту тако и на страни до знања ставити да смо се са

НОВИМ АМЕРИКАНСКИМ БРЗОТИСКОМ

снабдели, те смо сад у стању све доленаведене тискарије по врло јефтиној цени, о чему се сваки уверити може, брзо и тачно обавити.

1000 ком.	куверата 4° са фирмом	— — — — —	ф. 2.—
500 ком.	куверата 4° са фирмом	— — — — —	ф. 1.20
1000 ком.	писама 4° са фирмом	— — — — —	ф. 7.—
500 ком.	писама 4° са фирмом	— — — — —	ф. 4.—
1000 ком.	писама 4° са фирмом	на 1 и трећој страни	ф. 8.—
500 ком.	писама 4° са фирмом	на 1 и трећој страни	ф. 4.50
1000 ком.	писама 8° са фирмом	— — — — —	ф. 4.50
1000 ком.	рачуна 8° са фирмом	— — — — —	ф. 3.50
500 ком.	рачуна 8° са фирмом	— — — — —	ф. 2.—
1000 ком.	рачуна 4° са фирмом	— — — — —	ф. 6.—
500 ком.	рачуна 4° са фирмом	— — — — —	ф. 3.50
100 ком.	визит-карата	— — — — —	од 50 нов. до ф. 2.—

Осим горенаведених предмета, који се највише употребљавају, препоручујемо се и за лепу и солидну израду сваковрстних тискарија за политичне и црквено-школске општине, трговачке заводе и поједине задруге, које све тачно и брзо а уз умерену цену извршујемо.

Особито упозорујемо сл. црквене општине на

ЦРКВЕНЕ МАТРИКУЛЕ

које су на прописаној правој кончаној хартији „Dyos-Győri“ штампане и то у формату 47—59 сантим.

ЦЕНА ЈЕ ТАБАКУ 5 НОВЧ.

Наручбине са више од 20 табака рачунамо табак по 4 новч.

Српска штампарија дра Свет. Милетића.

Власник и издавалац Милица Свет. Милетића. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.